

მოკლე სამეცნიერო შეტყობინება

დუდაშვილი ნ., ჭანტურია ზ., კვიციანიძე ნ., ნიკურაძე ნ., ღვინიაძე მ.

ფარმაცევტული კონსულტაციის მოდელირება აფთიაქში

თსსუ, სოციალური და კლინიკური ფარმაციის დეპარტამენტი

ფარმაცევტის მთავარი მოვალეობაა მოსახლეობის უზრუნველყოფა ხარისხიანი, უსაფრთხო და ეფექტური სამკურნალო საშუალებებითა და სხვა სამედიცინო დანიშნულების საგნებით, პაციენტის სპეციალიზირებული მომსახურება და საკონსულტაციო დახმარება, წამლების მიზანმიმართულად გამოყენების მიზნით.

ჯანდაცვის ერთიან სისტემაში ფარმაცევტული პროფილის სპეციალისტების გაცილებით ეფექტური მუშაობის უზრუნველსაყოფად (მაღალკვალიფიციური ფარმაცევტული კონსულტაცია, მომსახურების მაღალი ხარისხი) აუცილებელია ამ სფეროში ზედმიწევნით ზუსტად განისაზღვროს კომპეტენციები და საქმიანობის ინდიკატორები [2,3,4,5,6].

კვლევის მიზანი იყო ფარმაცევტული კონსულტაციის მოდელირება (ფარმაცევტული კონსულტაციის ალგორითმებთან შესაბამისობით).

მიზნის მისაღწევად დასახული იქნა ამოცანები:

- აფთიაქში ფარმაცევტის მუშაობაზე უშუალო დაკვირვება, ფარმაცევტთა და აფთიაქის მომხმარებელთა ანკეტირება;
- ფარმაცევტთან ვიზიტისას, სიმპტომებისა და ჩივილების ჩამონათვალის ფორმირება;
- ფარმაცევტული კონსულტაციის (ფ/კ) ალგორითმების გამოყენებაზე დაკვირვება.

ინფორმაციის მოპოვების მიზნით, შეირჩა ვალიდური კითხვარი, რომელიც აიტვირთა Google Drive -ზე და ონლაინ მეთოდით გამოიკითხა 50 ფარმაცევტი და 50 აფთიაქის მომხმარებელი. გამოკითხვის დროს დაცული იყო მოქალაქეთა კონსტიტუციური უფლებები.

ფარმაცევტული ზრუნვის თეორიული და მეთოდოლოგიური ასპექტების კვლევის მიზნით, ფარმაცევტული კონსულტირების ალგორითმების გამოყენებაზე დაკვირვება განხორციელდა ქ. ქუთაისის სააფთიაქო ქსელის „ავერსის“, „PSP“ და „ფარმადეპოს“ აფთიაქებში. დაკვირვება მიმდინარეობდა 10 აფთიაქში, 30 ფარმაცევტის სამუშაო პროცესზე.

პაციენტთა ჩივილებიდან და დაავადების სიმპტომებიდან გამომდინარე, გამოყენებულ იქნა ფარმაცევტული კონსულტირების 10 ალგორითმი. სახელმძღვანელოს - „ფარმაცევტული ზრუნვა“ შესაბამისად, დაკვირვება მიმდინარეობდა სამ სხვადასხვა კონსულტირებისას დახარჯულ დროზე (სულ 30 ვარიანტი) [1].

გამოკითხული აფთიაქის მომხმარებელთა/პაციენტთა ასაკი იყო 18-65 წლამდე, აქედან დაზღვეული იყო 86%-ი, გამოკითხვის შედეგებმა აჩვენა, რომ ფარმაცევტთან ვიზიტის პროცენტული მაჩვენებელი შეადგენდა - 64%, აფთიაქში რჩევის მისაღებად მიმართვიანობა იყო 42%, 44% -ში მიმართვიანობის სიხშირე იყო კვირაში ერთხელ; ამასთან, სამკურნალო საშუალებებზე ინფორმაციის მისაღებად და, დანიშნული მედიკამენტის დეფიციტის შემთხვევაში, სხვა მედიკამენტების შეთავაზებისას, ფარმაცევტს ყველაზე მეტად ენდობოდა გამოკითხულთა 52%.

გამოკითხული ფარმაცევტების თანამდებობრივი პოზიციები კი ასე გადანაწილდა: ფარმაცევტი - 35; ფარმაცევტის ასისტენტი - 5; მენეჯერი - 5, რომელთაგან ყველაზე მეტს (27) ჰქონდა სამუშაო გამოცდილება - 1-3 წელი; 12-ს - 4-7 წელი; ხოლო 6-ს - 7 წელი და მეტი; გამოკითხული ფარმაცევტების 36% არ იცნობდა, ხოლო 22%-ს არ ჰქონდა თანამდებობრივი ინსტრუქცია.

გამოკითხული ფარმაცევტების 60% არ იყო კმაყოფილი სამუშაო პირობებით. მიზეზად სახელდებოდა: არასაკმარისი ანაზღაურება; ზეგანაკვეთური სამუშაო; ხანგრძლივი სამუშაო დრო (40 სთ-ზე მეტი კვირაში); 12 საათზე ნაკლები დრო ცვლებს შორის დასვენებისთვის; არასწორად განაწილებული ფუნქცია-მოვალეობები და ა.შ. გამოვლინდა, ასევე, რომ ერთი ფარმაცევტი სამუშაო დღის განმავლობაში ემსახურებოდა საშუალოდ 25-50 პაციენტს, რომელთაგან მხოლოდ 10-ს ან 20-ს ესაჭიროებოდა კვალიფიციური ფარმაცევტული კონსულტაცია.

ფარმაცევტებისთვის მომსახურების ნორმებისა და კონსულტაციის ალგორითმებზე დასმული შეკითხვებით გამოვლინდა მომსახურების ნორმების არარსებობა (64%), ფარმაცევტული კონსულტაციების არქონა (68%). სრულყოფილი ფარმაცევტული კონსულტაციის ხელისშემშლელ პირობად სახელდებოდა სამუშაო დროის უკმარისობა (54%). ამასთან, ფარმაცევტების შეფასებით, მათი პროფესია რისკის შემცველია (გამოკითხულთა 72%) - და საჭიროდ მიიჩნევა ფარმაცევტის ფუნქციების/კომპეტენციების დიფერენცირებას განათლების საფეხურების მიხედვით (84%).

ფარმაცევტების მუშაობაზე დაკვირვების შედეგად გაანალიზდა ფარმაცევტული კონსულტირების ალგორითმი (სქემა №1).

დადგინდა ფარმაცევტული ზრუნვის ელემენტებისა და ინფორმირების შესაბამისობა. გამოიკვეთა ნაკლოვანებები (სქემა №2).

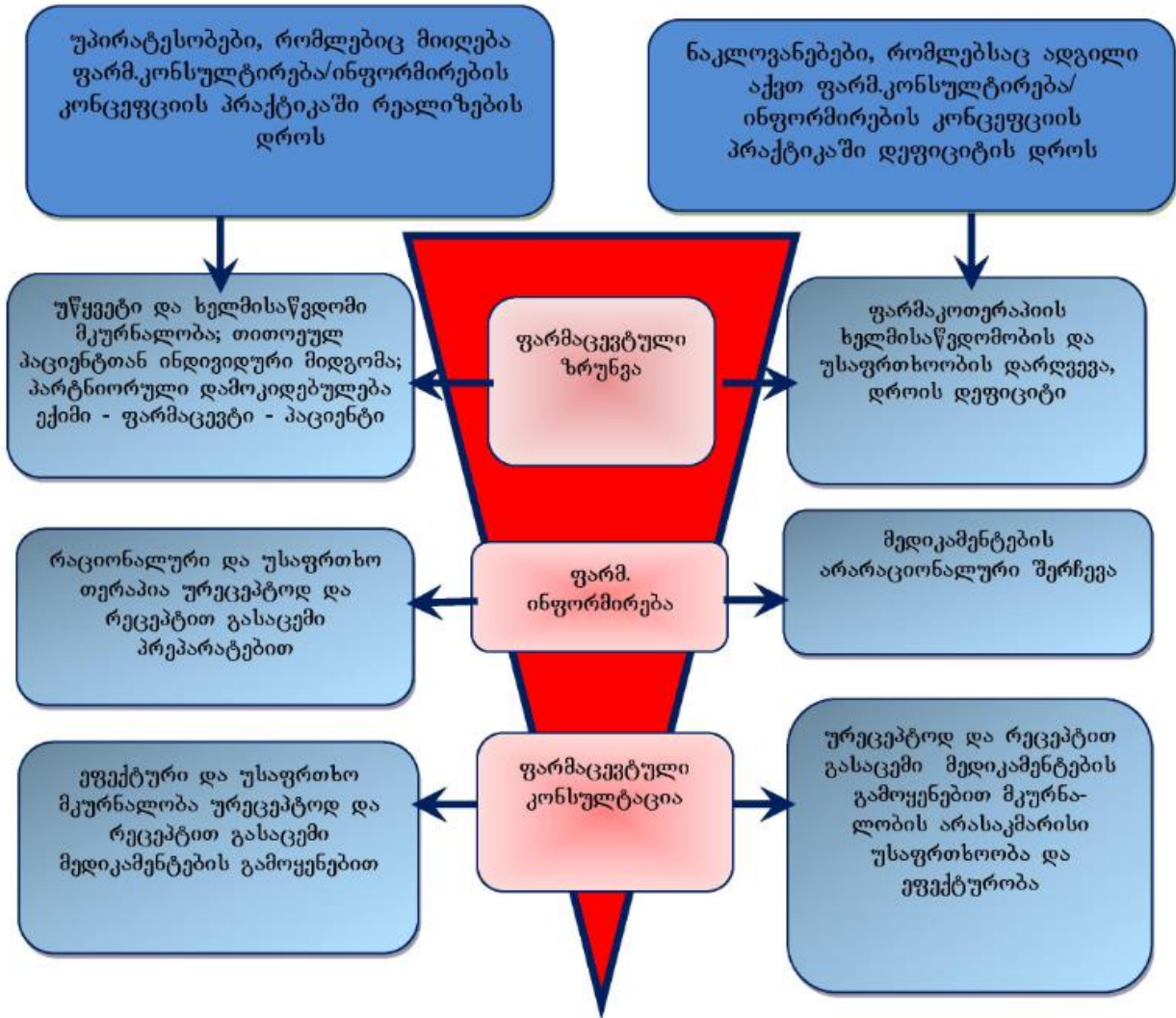
სამკურნალო საშუალებების შესახებ სრულყოფილი ინფორმაციის მისაღებად, პაციენტები ყველაზე ხშირად მიმართავენ და ენდობიან ფარმაცევტებს (მედიკამენტის შერჩევა, ჩვენება/უკუჩვენების, გვერდითი ეფექტების, შენახვის პირობების, გამოყენების შესახებ ინფორმაცია, მედიკამენტის შეთავაზება), რაც დასტურდება მათი აფთიაქში ვიზიტების სიხშირითაც;

ფარმაცევტების მხრიდან დაფიქსირდა, კვალიფიკაციის მიხედვით, ფარმაცევტის ფუნქციების/პოზიციების დიფერენცირების საჭიროება, რაც მნიშვნელოვანი ხელშემწყობი

ფაქტორი იქნება მათი საქმიანობის მაღალკვალიფიციური განხორციელებისას. სრულყოფილი ფარმაცევტული კონსულტაციის ხელისშემშლელი პირობად სახელდება დროის უკმარისობა და მომსახურების ნორმების არარსებობა.

სქემა №1. ფარმაცევტული კონსულტირების ალგორითმი

სქემა №2. ფარმაცევტული ზრუნვის ელემენტების ფარმაცევტული კონსულტირებისა და ინფორმირების შესაბამისობა

ლიტერატურა:

1. ჭუმბურიძე თ., ნემსიწვერიძე ნ., შუბითიძე დ., ე. ფრუიძე, ნ. კვიციანიძე „ფარმაცევტული ზრუნვა“, სახელმძღვანელო. 2019წ.
2. ზ.ჭანტურია „სათანადო (კარგი) სააფთიაქო პრაქტიკის (GPP) დანერგვის პერსპექტივები საქართველოში“ 2015 წ.
3. de Barra M, Scott CL, Scott NW, Johnston M, de Bruin M, Nkansah N, Bond CM, Matheson CI, Rackow P, Williams AJ, Watson MC. Pharmacist services for non-hospitalised patients. Cochrane Database of Systematic Reviews 2018, Issue 9. Art. No.: CD013102. DOI: 10.1002/14651858.CD013102.

4. Hepler C. D. The future of pharmacy: pharmaceutical care. Am. Pharm. NS30(Oct.) 2329, 1990. Es Zalian Zvelia, aris axali gamocemebi, kaTedrazec gaqvT mgoni.
5. Roles in pharmacy. Pharmacists are experts in medicines and their use. 2020.
6. Pharmacist. Published on Health Careers. 2016.

SUMMARY

SHORT SCIENTIFIC REPORT

Dughashvili N., Chanturia Z., Kvizhinadze N.,

Nikuradze N., Ghvinianidze M.

Modeling pharmacy consultation situations in a pharmacy

TSMU; Department of Social and Clinical Pharmacy

In order to ensure more effective work of specialists of the pharmaceutical profile in the unified health system (highly qualified pharmaceutical consulting, high quality of service), it is necessary to precisely define the limits of competencies in this field and the indicators of their activity.

The aim of the study is to model pharmaceutical consultation situations (in accordance with pharmaceutical consultation algorithms). We used logical modeling and sociological research methods.

From the analysis and evaluation of the results of the research (direct observation of the pharmacist's work in the pharmacy, a survey of pharmacists and pharmacy users; development of a classifier of symptoms, causes and complaints for which the pharmacist is referred. Analysis of complaints and symptoms; For complete information about remedies, patients most often turn to and trust pharmacists, as evidenced by the frequency of visits to their pharmacy; Pharmacists have identified the need for differentiation of pharmacist functions/positions according to education, which will be an important contributing factor in their highly qualified activities; Obstacles to perfect pharmaceutical consultation include

lack of working time, which may be due to lack of service norms and lack of pharmaceutical consultation.